

Розділ II

Фінанси

УДК 65.012.8:338.27

В.І. Грушко

*доктор економічних наук, професор,
кафедра фінансів та банківського бізнесу,
Університет економіки та права «КРОК»*

Т.В. Ганущак

*кандидат економічних наук,
кафедра фінансів та банківського бізнесу,
Університет економіки та права «КРОК»*

До питання методології прогнозування фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності

У статті досліджено підходи до економічної категорії «фінансова безпека підприємства». Запропоновано структуру системи фінансової безпеки підприємств птахівництва та модель функціонування системи фінансової безпеки підприємств птахівництва. Проаналізовано підходи до прогнозу галузі птахівництва.

Ключові слова: безпека, підприємство, фінансова безпека підприємства, система, структура, модель, галузь, птахівництво, прогноз.

В.І. Грушко

*доктор экономических наук, профессор,
кафедра финансов и банковского бизнеса,
Университет экономики и права «КРОК»*

Т.В. Ганущак

*кандидат экономических наук,
кафедра финансов и банковского бизнеса,
Университет экономики и права «КРОК»*

К вопросу методологии прогнозирования финансовой безопасности субъектов предпринимательской деятельности

В статье исследованы подходы к экономической категории «финансовая безопасность предприятия». Предложена структура системы финансовой безопасности предприятий птицеводства и модель функционирования системы финансовой безопасности предприятий птицеводства. Проанализированы подходы к прогнозу отрасли птицеводства.

Ключевые слова: безопасность, предприятие, финансовая безопасность предприятия, система, структура, модель, отрасль, птицеводство, прогноз.

V. Hrushko,
PhD in Economics, Professor
Finances and Bank Business Department
“KROK” University

T. Ganushchak
PhD in Economics
Finances and Bank Business Department
“KROK” University

Concerning the Issue of Methodology of the Finance Security Foreseeing of the Enterprise Activity Entities

The article deals with approaches to economical category “enterprise financial security”. The system of financial security of the poultry enterprise is suggested and the model of system functioning of financial security of poultry enterprise is offered. The approaches to financial security of the poultry enterprise have also been analysed.

Keywords: security, enterprise, enterprise financial security, structure, model, field, poultry, foreseeing.

Постановка проблеми

В умовах невизначеності економічної кризи сьогодення оптимізація забезпечення фінансової безпеки підприємств галузі тваринництва, зокрема сектору птахівництва, є досить складним і багатограним процесом, що містить цілий спектр комплексних невіршених завдань, які мають різноманітні шляхи вирішення. На основі методичного базису системних досліджень і синергії практичних надбань доцільно здійснювати оптимізацію управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання галузі птахівництва. Специфіка проблеми управління фінансовою безпекою підприємств птахівництва є проблема формулювання єдиної оптимальної структури керівництва та врахування впливу екзогенних і ендогенних факторів, невчасна адаптація до змін зовнішнього середовища під впливом часу і нерозуміння специфіки галузі та потреби управління механізмом забезпечення фінансової безпеки підприємств. Оптимальне управління є якісним і кількісним параметром розв'язку на основі об'єднання наукових методів аналізу, оцінки, оптимального вибору організаційної структури залежно від діяльності керівництва, спеціалістів, сфери виробничо-господарської діяльності, кадрової політики суб'єкта господарювання з урахуванням ризиків, найкращих варіантів організаційних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам фінансової безпеки присвячено численні роботи науковців. Серед них Л.В. Гнилицька [1], А.О. Спіфанов [5], Є.П. Картузов [2], Ю.Г. Кім [4], О.В. Черниш [3]. Дослідженню сучасного стану та прогнозу діяльності галузі птахівництва приділяли увагу Ю.Б. Іщенко [12], О.В. Назаренко [9], Н.В. Семенюк [7], І.О. Щетініна [8] та інші.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

На сьогодні немає єдиної точки зору щодо визначення економічної категорії «фінансова безпека підприємства», системи фінансової безпеки підприємств птахівництва та функціонування цієї системи, прогнозування фінансової безпе-

ки підприємств птахівництва. Аналіз сучасних наукових робіт свідчить про відсутність об'єктивної оцінки сучасного стану фінансової безпеки підприємств галузі птахівництва. Крім того, науковцями не приділено достатньої уваги аналізу передумов прогнозування фінансової безпеки підприємств галузі птахівництва.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження питання прогнозування фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності галузі птахівництва.

Для досягнення визначеної мети в роботі вирішували такі завдання:

- дослідити методологію фінансової безпеки підприємств птахівництва;
- розробити структуру системи фінансової безпеки підприємств птахівництва;
- запропонувати модель функціонування системи фінансової безпеки підприємств птахівництва.

Виклад основного матеріалу дослідження

Підприємства розвинутих країн світу витрачають на забезпечення безпеки приблизно 9-12% свого прибутку [1, с. 8]. На жаль, свідомість підприємців нашої країни є на низькому рівні. На науковому рівні дослідження стану, динаміки та перспектив розвитку забезпечення фінансової безпеки підприємства є значно вищим, ніж на практичному.

Так, С.П. Каргузов вважає, що фінансова безпека підприємства – це такий його стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інструментів; по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи [2, с. 174]. Автори погоджуються з С.П. Каргузовим, але вважають, що фінансову безпеку підприємства потрібно досліджувати більш системно, тому, крім фінансових інструментів, технологій, послуг і стійкого розвитку, необхідно враховувати ризики, здійснювати диверсифікацію виробництва, використовувати синергію наукового досягнення та практичних надбань.

Головною умовою досягнення фінансової безпеки підприємства О.В. Черниш, І.О. Тарасенко вважають його спроможність протидіяти внутрішнім та зовнішнім небезпекам і загрозам, що здатні завдати фінансової шкоди підприємству, негативно вплинути на зміну структури капіталу тощо [3, с. 118]. Автори не цілком погоджуються з цим твердженням, адже, спрямовуючи діяльність тільки на протидію загрозам і небезпекам без урахування зміни ринкової кон'юнктури приплинності часу, несприяття розвитку, не враховуючи численні ризики, можна зазнати збитків і цим самим порушити фінансову безпеку підприємства. Ю.Г. Кім вважає, що фінансова безпека підприємств є складовою економічної безпеки і розглядається як процес запобігання можливим збиткам від негативних впливів на економічну безпеку підприємств, тобто становлення та забезпечення прибутковості та стійкості бізнесу. Функціонування системи фінансової безпеки підприємств передбачає постійну взаємодію планування, аналізу, регулювання, контролю, мотивацій у процесі прийняття оптимальних управлінських рішень керівництвом і структурними підрозділами [4, с. 12-13]. Автори підтримують Ю.Г. Кіма в тому, що фінансова безпека неможлива без забезпечення прибутковості та стійкості. Її необхідно розглядати з позиції ефек-

тивності та безперервного розвитку, тому потрібно враховувати співвідношення прибутку до собівартості, тобто рентабельність, ефективність чи неефективність майнового стану, ліквідність, платоспроможність. Крім планування, аналізу, регулювання, контролю, мотивації доцільно було б здійснювати ще й прогноз.

Науковці А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський дотримуються думки, що фінансова безпека суб'єктів господарювання: забезпечує рівноважний і стійкий фінансовий стан; сприяє ефективній діяльності суб'єкта підприємництва; дає змогу на ранніх стадіях визначити проблемні місця в діяльності організації; нейтралізує кризи та запобігає банкрутству [5, с. 22-23].

Автори погоджуються з А.О. Єпіфановим, О.Л. Пластуном, В.С. Домбровським, але вважають, що таке твердження не відображає повною мірою значення фінансової безпеки підприємств, оскільки це сприяє уникненню ризиків, використання можливостей зовнішнього середовища, залучення додаткових фінансових інвестицій.

З метою підвищення якості організаційної-виробничої політики та управління підприємством агропромислового комплексу, зокрема галузі птахівництва, авторами пропонується розглянути оптимізаційну систему фінансової безпеки підприємств птахівництва, враховуючи внутрішні та зовнішні суб'єкти із застосуванням єдиного механізму взаємодії та управління.

Дослідивши діяльність підприємств галузі птахівництва, автори пропонують структуру системи фінансової безпеки підприємств птахівництва. До неї відносять: суб'єкти системи фінансової безпеки підприємства, які поділяються на внутрішні та зовнішні; підсистему управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства; підсистему забезпечення діяльності суб'єктів системи фінансової безпеки (рис. 1).

Підприємство повинно здійснювати стратегію на підвищення системи фінансової безпеки підприємства з урахуванням ефективної кадрової політики з синтезом системи мотивації персоналу. Керівництво підприємства може корегувати діяльність і змінювати цілеспрямований вплив на систему залежно від диверсифікації ризику, приєднання нових суб'єктів зовнішньої системи фінансової безпеки, зміни забезпечувальної підсистеми, тобто впровадження нових цілей, завдань, розширення сфери збуту, покращення ресурсів виробництва з метою підвищення ефективності та фінансової безпечності бізнесу, що зумовить зміни міжсистемних взаємодій на більш раціональні та сприятиме розширенню й покращенню механізму управління.

Запропонована модель функціонування системи фінансової безпеки підприємств птахівництва (рис.2) відображає взаємозв'язок між суб'єктами зовнішнього та внутрішнього середовищ з урахуванням механізму управління та взаємодії, впливу загроз.

Окреме значення має правове забезпечення екологізації виробництва. Це не тільки системи природоохоронних і природоресурсних законів, а й послідовне та наскрізне впровадження в життя принципу екологізації всієї діяльності людини як головного обмеження її вторгнення в довкілля. Організація переробки п'яно-пухової сировини може дати економічний ефект у межах від 55 тис. грн на птахофабриці на 400 тис. курей-несучок до 417 тис. грн на птахофабриці на 3 млн. голів бройлерів. Розрахунковий економічний ефект від проведення запропонованих заходів щодо підвищення ефективності птахівництва в межах України вже зараз може досягнути більше 180 млн. грн, у тому числі за рахунок

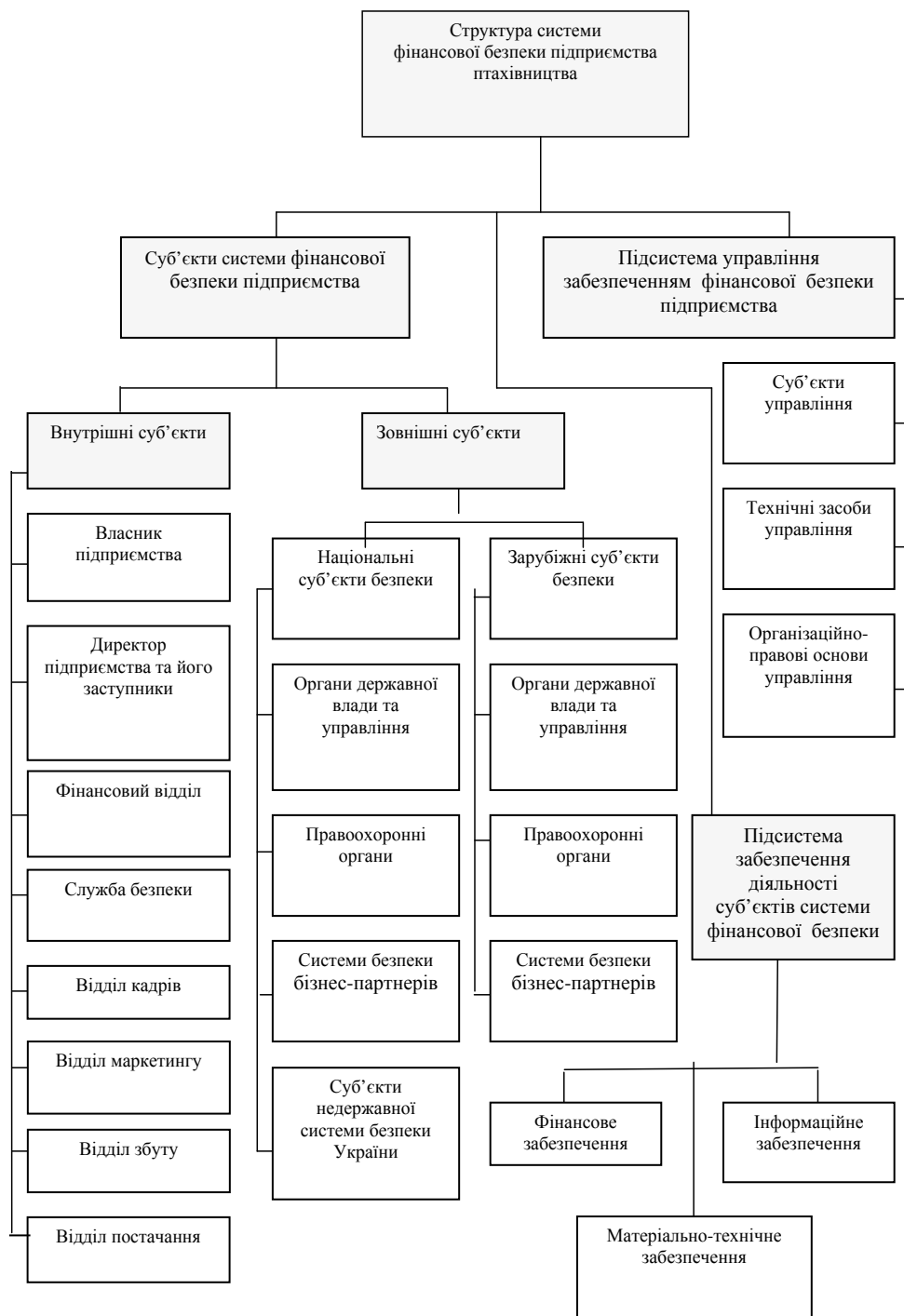

Рис. 1. Структура системи фінансової безпеки підприємств птахівництва

Джерело: розроблено автором

Рис. 2. Модель функціонування системи фінансової безпеки підприємств птахівництва

Джерело: розроблено автором

глибокої переробки продукції – 27 млн. грн, переробки пір'яно-пухової сировини – 17 млн. грн, від збільшення збереженості поголів'я птиці – 25 млн. грн та переробки пташиного посліду на біоенергетичних установках – 111 млн. грн [6]. Важливою специфікою галузі птахівництва є можливість і потреба у виведенні нових порід з метою диверсифікації ризику втрати прибутку, а отже, управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання.

Систему реалізації продукції доцільно розробити за такою схемою: племінні заводи вироблену племінну продукцію реалізовуватимуть племінним репродукторам 1 порядку, а надлишок – господарствам різних форм власності. Племінна продукція з репродукторів 1 порядку надходитиме в репродуктори 2 порядку. Далі реалізовуватимуть товарним господарствам, які займаються відгодівлею індиків на м'ясо, а за наявності попиту – і фермерським господарствам та населенню. Розвиток індиківництва за даною схемою сприятиме здійсненню розрахункових даних щодо вказаного поголів'я індиків вітчизняних і зарубіжних кросів, дасть можливість забезпечити виробництво м'яса цієї птиці в Україні на рівні до 200 тис. т у 2015 р. [7].

Для зростання конкурентоспроможності продукції необхідно подолати технологічну і технічну відсталість галузі та на цій основі досягти високої рентабельності виробництва, значного підвищення продуктивності праці та покращення якості виробленої продукції. Це допоможе формувати фінансові джерела для утримання і розвитку інфраструктури села, створення несільськогосподарських робочих місць, розвитку сільської місцевості. Одним із дієвих шляхів вирішення цих питань повинно стати підвищення інвестиційної привабливості галузі птахівництва, зберігається значний тіньовий сектор [8].

Для зниження собівартості продукції необхідно ширше використовувати у виробництві приховані резерви. Виробництво м'яса птиці щорічно зростає на 4-5%. Згідно з прогнозом у 2022 р. у світі на першому місці по валовому виробництву буде м'ясо птиці, потім свинина і яловичина. Виробництво м'яса

бройлерів у всіх регіонах світу за 5 років зросло до 62,9 млн. т. Частка м'яса бройлерів становить 75% усього м'яса птиці. За останні роки до десятки найбільших виробників м'яса бройлерів увійшли США (16,1 млн. т), Китай (10,8 млн. т), Бразилія (10,1 млн. т), Мексика (2,7 млн. т), Індія (2,2 млн. т), Росія (1,4 млн. т), Аргентина (1,3 млн. т), Японія (1,2 млн. т), Таїланд (1,1 млн. т) і Канада (1,0 млн. т). Ці країни виробили 68,7% курячого м'яса. У світі постійно знижується термін вирощування бройлерів. У деяких господарствах він становить до 35-42 днів. На собівартість кінцевої продукції впливає здешевлення раціонів, а саме: заміна дорогих компонентів раціону дешевшими, що дістало поширення серед виробників птахівничої продукції, при обов'язковому додаванні ферментів, зменшує вартість корму, не знижуючи при цьому поживності та продуктивності птиці [9].

Нинішні темпи нарощування виробництва м'яса птиці дають змогу прогнозувати збільшення його показників на третину до 2015 року. За прогнозами спеціалістів, збереження темпів розвитку галузі забезпечить виробництво м'яса птиці у 2015 р. обсягом 1845 тис. т, у тому числі 1618 тис. т по сільгосппідприємствах, що більше проти 2010 р. відповідно на 33 і 38 відсотків [10].

Для того, щоб здійснювати експортноорієнтовану діяльність, необхідно дотримуватися певних правил. Так, процедура і вимоги до операторів харчової промисловості, які мають намір експортувати продукцію до інших країн, чітко описано в Законі України «Про безпечність та якість харчових продуктів» [12]. Кожен оператор, який планує експортувати продукцію до іншої країни, повинен надіслати запит до компетентного органу (зазначивши, до якої саме країни він має намір здійснювати експорт), після чого проводиться невідкладна інспекція районним інспектором ветеринарної медицини. Для отримання дозволу на експорт м'яса птиці, яєць та продукції з них, перш за все, оператори потужностей (об'єктів) повинні: виконувати вимоги країни-імпортера, а в разі доступу на ринок ЄС — вимоги ЄС [11].

На думку авторів, оптимізація забезпечення фінансової безпеки підприємств галузі птахівництва повинна здійснюватися комплексно та безперервно на основі єдиної фінансової політики щодо забезпечення, оцінки й управління, використання новітніх техніко-технологічних процесів, інноваційного розвитку на основі системи методів, засобів, мотивів і стимулів із використанням контролінгової діяльності, усвідомлення потреби в додаткових ресурсах, оцінка правильності поставлених завдань, цілей, вчасного виявлення порушень, підбору можливих варіантів вирішення та усунення недоліків, використання можливостей, адаптації до зміни кон'юнктури ринку.

Висновки

Дослідженням встановлено, що на підвищення фінансової безпеки птахівництва безпосередньо впливає державне регулювання через встановлення податкових важелів і контролю за ціновою політикою. Головною проблемою агропромислового комплексу і, в першу чергу, галузі птахівництва є відсутність довгострокової програми розвитку, принципів ціноутворення на продукцію галузі птахівництва, державне регулювання галузі, а саме: умови й обсяги державної підтримки й контроль, митно-тарифне регулювання імпорту та кредитно-фінансова податкова політика.

Головними проблемами управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання в умовах фінансово-економічної кризи сьогодення є: відсутність усвідомлення потреби забезпечення безпеки; недостатньо освічений персонал з пи-

тань фінансової безпеки; незначна кількість навчальних закладів, які готують працівників з управління фінансово-економічною безпекою підприємств; відсутність розуміння механізмів розвитку фінансової безпеки; відсутність чіткої системи управління фінансовою безпекою підприємства, єдиного методу управління фінансовою безпекою підприємств; невчасне відслідковування зовнішніх і внутрішніх факторів впливу. Авторами розроблено оптимізаційну модель забезпечення фінансової безпеки підприємств птахівництва України, реалізація якої дасть можливість підвищити безпеку цієї галузі, стане базовою для всіх суб'єктів господарювання. Разом з тим, вказана модель потребує врахування специфіки окремого підприємства галузі птахівництва, відслідковування її на всіх стадіях виробничо-господарської діяльності власниками, їхніми заступниками і топ-менеджерами.

Література

1. Гнилицкая Л. В. Теоретико-методологические и прикладные основы обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности : монография / Л. В. Гнилицкая // Университет экономики и права «КРОК»; Учебно-научный институт менеджмента безопасности. – К. : Дорадо-Друк, 2011. – 289 с.
2. Картузов С. П. Визначення фінансової безпеки підприємства : поняття, зміст, значення і функціональні аспекти / С. П. Картунов // Актуальні проблеми економіки. – Вип. 8 (134). – 2012. – с. 174-181.
3. Черниш О. В. Фінансова безпека підприємства в умовах кризового середовища / О. В. Черниш, І. О. Тарасенко // Вісник Хмельницького національного університету. – Вип. 3. – Т. 2. – 2009. – С. 117-119.
4. Кім Ю. Г. Формування системи фінансової безпеки транспортно-експедиційного підприємства : монографія / Ю. Г. Кім. – К. : ДОРАДР, 2007. – 140 с.
5. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ [текст] : монографія / А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський. – Суми : ДВНЗ «УФБС НБУ», 2009. – 295 с.
6. Загальні відомості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/page/?1042>
7. Семенюк Н. В. Сучасний стан та перспективи розвитку індиківництва при виході на зовнішній ринок / Н. В. Семенюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1183>
8. Щетініна І. О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності птахівничої галузі в умовах економічної кризи / І. О. Щетініна / Інститут птахівництва УААН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Ptah/2009_64/index.files/30.pdf
9. Назаренко О. В. Резерви зниження собівартості виробництва м'яса птиці / О. В. Назаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Ptah/2009_64/index.files/21.pdf
10. Вітчизняне промислове птахівництво нарощує обсяги експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=24426296
11. Бути освіченими та прогресивними [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua/news/?pg=11791>
12. Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>